

Sectorrapport Kinderopvang

JAARCIJFERS 2019

Waarborgfonds
& Kenniscentrum
Kinderopvang

Voorwoord

Voor je ligt het Sectorrapport Kinderopvang. Een rapport met een objectieve en onafhankelijke weergave van de financiële ontwikkeling van de sector Kinderopvang over de jaarcijfers 2019. Aan deze uitgave hebben 188 kinderopvangorganisaties deelgenomen met in totaal 98.301 kindplaatsen dagopvang en 128.405 kindplaatsen buitenschoolse opvang. Daarmee vertegenwoordigen ze een groot deel van de capaciteit in de kinderopvang.

We bedanken al deze kinderopvangorganisaties voor hun deelname aan het Sectorrapport. Een groot deel van de organisaties werkt al 16 jaar mee vanuit het belang van onafhankelijk inzicht in de financiële ontwikkeling van de sector. Dank daarvoor!

Inzicht is in het belang van individuele kinderopvangorganisaties om zichzelf te spiegelen met het gemiddeld sectorbeeld. Maar inzicht is ook belangrijk voor het beleid en daarmee voor de keuzes omtrent de toekomst van de sector. Er lijkt met de verkiezingen in zicht een belangrijk momentum te komen voor de sector Kinderopvang. Veel partijprogramma's besteden aandacht aan kinderopvang, zowel vanuit kindontwikkeling als ook vanuit het arbeidsmarktvraagstuk. Goede keuzes vragen het juiste inzicht, dit zowel rondom de opgebouwde inhoudelijke als ook de bedrijfsmatige kwaliteit. Daar waar het Waarborgfonds een onafhankelijke positie inneemt en handhaaft, hopen we dat er bij het maken van het beleid goed acht genomen wordt van de kwaliteit die inmiddels in de sector is opgebouwd.

Vanuit onze ondersteuning de afgelopen jaren hebben we eens te meer gezien welke waarde kinderopvangorganisaties voor kinderen en ouders vertegenwoordigen en ook hoeveel het van hen vraagt om mee te bewegen in alle ontwikkelingen. Dat laatste geldt zeker voor de kleinere kinderopvangorganisaties, die circa 70% van de organisaties in de sector vertegenwoordigen. We pleiten er voor dat er bij beleidskeuzes aandacht blijft voor de huidige organisatiegraad in de sector en de waarde die het vertegenwoordigd voor de kinderen en ouders.

Sinds midden jaren '90 wordt er gesproken over schaalvergroting in de sector. En ook al zien we dat er jaarlijks overnames en fusies plaatsvinden, de spreiding in omvang is nog steeds in ruime mate aanwezig. Overnames vinden over het algemeen bij middelgrote en grote organisaties plaats, de groep kleinere organisaties blijft stabiel. De schaalvergroting zorgt daarmee niet voor een wezenlijk ander sectorbeeld.

De jaren 2019 en 2020 zijn bewogen jaren voor de sector Kinderopvang. In 2019 worden de eerste financiële gevolgen van de invoering van de maatregelen vanuit de wet IKK zichtbaar. In 2020 wordt de sector Kinderopvang vervolgens geraakt door de gevolgen van de COVID-19 crisis. Dankzij het ondernemerschap in de sector heeft men in 2020 snel weten te reageren op de vraag naar noodopvang en aanpassing van de bedrijfsvoering. Tot op heden weet de sector goed bij te sturen, het is onduidelijk wat het effect in 2021 zal zijn. Dat zal mede afhangen van de algemene economische ontwikkelingen.

Naast een jaarlijks sectorrapport is het Waarborgfonds dit jaar gestart met een kostprijsonderzoek, onderdeel van het programma 'Mijn Kostprijs'. Een onafhankelijk onderzoek wat organisaties inzicht geeft in hun kostprijs en sturingsmechanismes biedt om de bedrijfsvoering te optimaliseren. Dit onderzoek staat los van het sectoronderzoek, omdat het veel meer op microniveau ondersteuning biedt. We geven met het kostprijsonderzoek de sector nog meer inzicht en bieden een hulpmiddel om de individuele bedrijfsvoering te versterken.

Het verzamelen en analyseren van de jaarcijfers heeft nu voor de 16e keer plaatsgevonden. We hebben het rapport ook dit jaar weer met veel plezier samengesteld. Zijn er naar aanleiding van het rapport vragen ontstaan of is er ondersteuning gewenst? Schroom niet en neem contact met ons op!

Utrecht, 16 december 2020

Namens het team van het Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang,
Martin van Osch

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
Deel 1: Financiële analyse	4
Deel 2: Trendanalyse	6
Tot slot	11
Formuleblad	12
Colofon	13

Financiële analyse

In de financiële analyse geven we informatie over de gemiddelde financiële positie per 31 december 2019. We presenteren de balans en resultatenrekening en de financiële kengetallen. Om de financiële ontwikkeling te schetsen wordt de informatie telkens vergeleken met de resultaten van de voorgaande edities van het sectorrapport. Hierbij wordt opgemerkt dat kenmerken van de deelnemersgroep jaarlijks verschillen, onder andere wat omvang en samenstelling betreft.

Deelnemersprofiel

Voor deze editie van het sectorrapport gaven in totaal 188 kinderopvangorganisaties inzage in hun jaarrekening. De gegevens van een aantal jaarrekeningen zijn niet gebruikt ten behoeve van de representativiteit van het rapport.

De onderzoeksgroep omvat 39,2 % van het totale aantal kindplaatsen in Nederland. Gezamenlijk vertegenwoordigen de deelnemers 29,9 % van de sector qua locaties dagopvang en 37,5 % van de deelnemers qua locaties buitenschoolse opvang.

Tabel 1. Profiel deelnemers sectorrapporten 2017, 2018 en 2019

Editie Sectorrapport	2017	2018	2019	Sector*
Aantal deelnemers	173	222	188	
Kindplaatsen HEDO	106.284	96.807	98.301	278.038
Kindplaatsen BSO	131.601	120.773	128.405	300.634
Kindplaatsen HEDO + BSO	237.885	217.580	226.706	578.672

* Sectorgegevens LRK ultimo 2019

Financiële positie

De financiële positie wordt getoond aan de hand van de balans en de resultatenrekening over 2019. De gegevens van 2017 en 2018 worden ernaast vermeld. Alle cijfers worden in percentages van het balanstotaal, respectievelijk de totale baten, weergegeven.

Voor nadere specificatie van de financiële positie van de deelnemers is een aantal kengetallen berekend. Er wordt ook dieper ingegaan op de personeelslasten en de huisvestingslasten. Twee onderdelen die een groot aandeel in de exploitatie van de kinderopvang hebben. De definities en gebruikte formules zijn te vinden op de formulepagina.

In sommige gevallen vindt nadere specificatie plaats naar organisatievorm. Hierbij dient in acht genomen te worden dat sommige subgroepen een relatief kleine omvang hebben en daarmee niet te snel conclusies getrokken mogen worden.

Tot slot wordt ingegaan op de financierbaarheid van de onderzoeksgroep. Hierbij wordt uitgegaan van algemene normen. Individuele banken hebben hier eigen beleid op bepaald wat kan afwijken.

Balans

Tabel 2. Balans 2017, 2018 en 2019 (procentueel)

(in % van het totaal)	2017	2018	2019		2017	2018	2019
Activa				Passiva			
Immateriële vaste activa	2,2%	2,4%	1,6%	Aansprakelijk vermogen	44,2%	48,6%	52,6%
Materiële vaste activa	41,7%	40,0%	38,9%	Voorzieningen	5,2%	4,2%	3,8%
Financiële vaste activa	1,9%	1,8%	1,7%	Lang vreemd vermogen	9,6%	8,7%	5,9%
Vlottende activa	8,7%	8,4%	7,6%	Kort vreemd vermogen	41,1%	38,5%	37,7%
Liquide middelen	45,5%	47,4%	50,3%				
Totale activa	100,0%	100,0%	100,0%	Totaal passiva	100,0%	100,0%	100,0%

Door afronding kan de totaaltelling iets afwijken van 100%.

Resultatenrekening

Tabel 3. Resultatenrekening 2017, 2018 en 2019 (procentueel)

(in % van het totaal)	2017 in %	2018 in %	2019 in %
Omzet	94,7%	95,1%	95,6%
Overige opbrengsten	1,5%	1,4%	1,1%
Subsidies	3,6%	3,4%	3,2%
Rentebaten	0,1%	0,1%	0,0%
Buitengewone baten	0,1%	0,0%	0,0%
Totale baten	100,0%	100,0%	100,0%
Personeelslasten	68,5%	69,2%	70,5%
Huisvestingslasten	13,5%	12,3%	11,1%
Afschrijvingen onroerend goed	0,7%	0,7%	0,7%
Afschrijvingen overig	2,4%	2,3%	2,0%
Overige bedrijfslasten	10,7%	9,8%	10,7%
Rentelasten	0,2%	0,1%	0,1%
Rentelasten hypothecaire leningen	0,2%	0,1%	0,1%
Buitengewone lasten	0,0%	0,0%	0,0%
Totale bedrijfslasten	96,2%	94,6%	95,2%
Resultaat voor privé / vennootschapsbelasting	3,8%	5,4%	4,8%
Aandeel derden en privé-onttrekkingen	0,3%	0,7%	0,4%
Vennootschapsbelasting	0,8%	1,2%	1,1%
Resultaat na privé / vennootschapsbelasting	2,6%	3,5%	3,3%
Uitgekeerd dividend	0,2%	0,4%	0,2%

Door afronding kan de totaaltelling iets afwijken van 100%.

Trendanalyse

Kengetallen

De financiële positie van de deelnemersgroep wordt aan de hand van de kengetallen verder gespecificeerd. Let op: de kengetallen zijn berekend als het gemiddelde van alle individuele kengetallen van de deelnemers, zonder daarbij rekening te houden met - te 'wegen' naar - omzetgrootte of balanstotaal. Weging heeft wel plaatsgevonden bij het opstellen van de gezamenlijke balans en resultatenrekening, zoals hiervoor weergegeven. De hierna volgende kengetallen zijn dan ook niet rechtstreeks te herleiden uit de balans (tabel 2) en resultatenrekening (tabel 3).

Algemeen

Wat opvalt is dat nagenoeg alle kengetallen verslechterd zijn. Dit terwijl er in 2019 qua bezetting nog sprake was van een positieve ontwikkeling bij veel organisaties. De hogere personele kosten lijken op basis van de gegevens deels opgevangen te zijn uit het rendement. Dat past bij het beeld dat de nodige organisaties de uurprijs 2019 nog niet volledig aangepast hadden aan de hogere personele lasten. Uit de praktijk blijkt dat nog veel organisaties de uurprijs baseren op de fiscale maximum uurprijzen en gegevens over indexatie, maar niet op basis van de eigen bedrijfsvoering.

Tabel 4. Samenvatting kengetallen 2017, 2018 en 2019*

	2017	2018	2019
Gemiddelde Solvabiliteit (%)	17,3	23,8	18,0
Gemiddelde Rentabiliteit (%)	3,3	3,4	2,9
Gemiddelde Liquiditeit	1,6	1,9	1,6
Gemiddelde debiteurentermijn (in dagen)	6,8	7,3	7,5
Gemiddelde aflossingscapaciteit	8,8	16,3	7,4
Gemiddelde huisvestingslasten	12,0	11,3	10,4
Gemiddelde personeelslasten	70,3	71,2	72,8

* Vanaf het sectorrapport jaarcijfers 2018 werken we met een trendanalyse. Daarbij maken we gebruik van de organisaties die voor drie jaar op een rij de jaarcijfers hebben aangeleverd. De kengetallen in deze editie over 2018 en 2017 wijken daarmee af van de trendanalyse van de vorige editie, omdat de populatie anders is.

Solvabiliteit

Kengetal solvabiliteit 18%

De solvabiliteit laat zien wat het weerstandsvermogen is van de organisatie. In hoeverre kan ze voldoen aan de langtermijn verplichtingen?

De solvabiliteit is eind 2019 5,8% lager dan in 2018.

Daarmee is de gemiddelde solvabiliteit weer onder de 20% beland, wat laat zien dat het weerstandvermogen van de sector gemiddeld verslechterd is.

Dit kengetal, vertaald naar organisatievorm, laat de grootste daling zien bij eenmanszaken en vennootschap onder firma's. Ook bij de besloten vennootschappen is dit verslechterd.

Tabel 5 laat zien dat er een negatieve ontwikkeling is bij de groep met een solvabiliteit groter dan 20%. Het aantal organisaties met een negatieve solvabiliteit is zeer beperkt toegenomen, dit na een afname in 2018. In algemeenheid blijft er nog steeds een grote groep met een positieve solvabiliteit.

Tabel 5. Spreiding solvabiliteit deelnemers

Solvabiliteit naar %	2017	2018	2019
< 0%	17,9	15,8	16,5
0% tot 10%	8,1	4,5	4,4
10% tot 20%	9,2	6,8	8,8
> 20%	64,7	73,0	70,3

Rentabiliteit

Kengetal rentabiliteit 2,9%

De rentabiliteit geeft het verband weer tussen het financiële resultaat van de organisatie en de omzet. Dit laat zien in hoeverre een organisatie in staat is om haar kosten aan te passen aan haar omzet.

De gemiddelde rentabiliteit is 2,9%. Daarmee een daling van 0,5% ten opzichte van het kengetal van vorig jaar (3,4%). Bij de organisatievormen komt deze daling vooral terug bij de eenmanszaken en vennootschappen onder firma. Ook de stichtingen kenden een lichte daling van de rentabiliteit.

79,8% van de deelnemers heeft een positieve rentabiliteit en daarmee nog steeds zo'n 20,2% die een negatief rendement heeft. De verdeling is licht verbeterd ten opzichte van 2018, hetgeen positief is. Gelijk aan bij de solvabiliteit zien we hier dat de hoogste klasse een daling kent. Een veronderstelling is dat de groep met een solvabiliteit boven de 20% en rentabiliteit boven de 10% er voor gekozen heeft om in te teren op het rendement 2019 door niet volledig mee te gaan met de benodigde verhoging van de uurprijs.

Tabel 6. Spreiding rentabiliteit deelnemers

Rentabiliteit naar %	2017	2018	2019
< 0%	20,8	23,4	20,2
0% tot 3%	28,3	28,4	33,3
3% tot 10%	43,4	36,0	36,1
> 10%	7,5	12,2	10,4

Liquiditeit

Kengetal liquiditeit 1,6

De algemeen aanvaarde veilige norm voor liquiditeit is een liquiditeitscijfer van 1 of hoger. Wanneer een organisatie een kengetal van 1 of hoger heeft, kan de organisatie aan haar korte termijn verplichtingen voldoen. De gemiddelde liquiditeit ligt met 1,6 boven de waarde van 1.

Van de deelnemersgroep hadden 60 organisaties (33,1%) een uitkomst lager dan 1, dit is nagenoeg in lijn met de uitkomst van vorig jaar (35,4%).

Tabel 7. Verdeling liquiditeit deelnemers

Verdeling liquiditeit	2019
Aantal organisaties met een liquiditeit <1	60
Aantal organisaties met een liquiditeit >1	121

Debiteurentermijn

Gemiddeld debiteurentermijn (in dagen) 7,5

De debiteurentermijn geeft inzicht in het aantal dagen dat organisaties daadwerkelijk moeten wachten op betaling door een klant. Hoe korter de termijn, hoe beter voor de financiële positie van de organisatie.

Een termijn van 14 dagen of minder wordt over het algemeen als bedrijfsmatig verantwoord beschouwd. In 2019 voldeden 163 organisaties (89,1%) hieraan (87,4% in 2018).

Aflossingscapaciteit

Gemiddelde aflossingscapaciteit 7,4

De aflossingscapaciteit geeft weer in hoeverre de organisatie in staat is om haar aflossingsverplichtingen na te komen. Bij dit kengetal is alleen gerekend met de organisaties die ook daadwerkelijk een aflossingsverplichting hadden.

Het kengetal is positief. Van de deelnemers met een aflossingsverplichting had 81% een score hoger dan 1 (87% in 2018).

Huisvestingslasten

Kengetal gemiddelde huisvestingslasten 10,4%

Het kengetal wordt berekend op basis van de huisvestingslasten inclusief de afschrijvingen onroerend goed en rentelasten hypothecaire leningen. Daarmee zijn ook de eigenaarslasten meegenomen in het kengetal.

De huisvestingslasten zijn berekend als het gemiddelde van alle individuele kengetallen van de deelnemers. Als we dit vergelijken met 2018 (11,3%) dan zien we dat de gemiddelde huisvestingslasten met 0,9% zijn gedaald. Een trend die we reeds jaren zien. Deels doordat er in de afgelopen jaren is afgelost op de panden in eigendom vanuit de liquiditeiten en deels omdat het aandeel van de personele lasten toeneemt.

50% van de deelnemers heeft een percentage tussen 8,0% en 12,7%. In 2018 lag dit percentage tussen 8,6% en 13,6%.

Personeelslasten

Kengetal gemiddelde personeelslasten 72,8%

Bij de berekening van dit kengetal zijn de privé-onttrekkingen meegenomen in de personele lasten. Als we dit kengetal vergelijken met de cijfers 2018 dan zien we dat de gemiddelde personeelslasten met 1,5% zijn gestegen.

50% van de deelnemers heeft een percentage tussen 68,4% en 77,1%. In 2018 lag dit percentage tussen 67,3% en 76,0%. Deze stijging past bij de mutatie van het gemiddeld kengetal.

Als we naar de ontwikkeling per organisatievorm kijken, zien we de grootste stijging bij de eenmanszaken en vennootschap onder firma's. Maar ook bij de stichtingen is er sprake van een beduidende stijging.

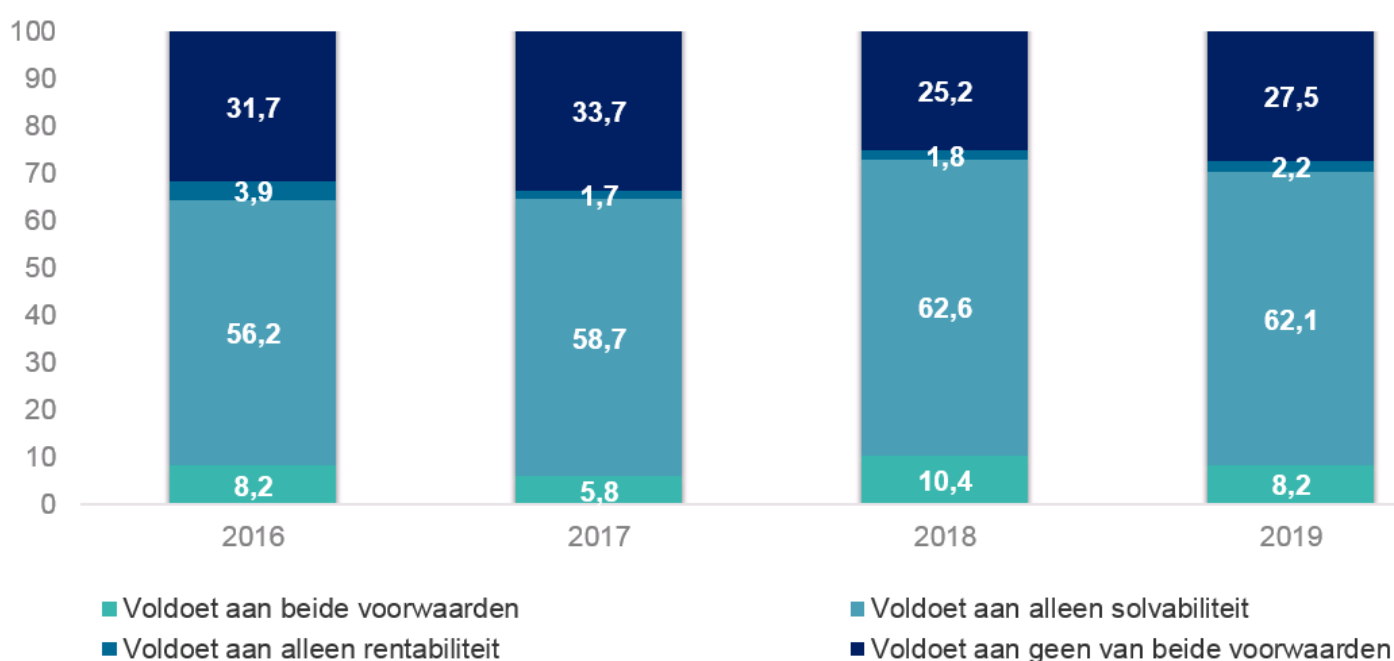
Financierbaarheid van de sector

Uit eigen onderzoek en gesprekken met kredietverschaffers blijkt dat er weinig kinderopvangorganisaties de afgelopen jaren gebruik maken van externe financiering. De aanwezige jaarrekeningen over de afgelopen jaren zijn hierop onderzocht en daaruit blijkt een beperkt investeringsvolume en minimale externe financiering. Dit beeld past bij het beeld zoals gepresenteerd door het CBS over het investerings- en financieringsvolume bij het MKB (Bron: Jaarbericht Staat van het MBK 2019, CBS).

Om een beeld van de financierbaarheid van de kinderopvang te verkrijgen, zijn de gemiddelden van de groep deelnemers vergeleken met wat we reguliere normeringen noemen (20% solvabiliteit en 10% rentabiliteit). Al vanaf het begin van het sectorrapport wordt bij de weergave van de financierbaarheid van de sector met deze normen gerekend. Individuele kredietverschaffers hebben een eigen normering die vaak hoger ligt.

Van de deelnemers voldeed 8,2% in 2019 (10,4% in 2018) aan beide genoemde criteria. 64,3% van de deelnemers voldeed aan één van beide criteria (64,4% in 2018). De overige 27,5% (25,2% in 2018) behaalde geen van beide waarden, hetgeen nog steeds een beduidend aantal is.

Grafiek 1. Financierbaarheid van de sector

Tot slot

De sector Kinderopvang is een vraaggestuurde sector met een maatschappelijke opdracht. De pedagogische kwaliteit is goed, zo blijkt uit de onderzoeken. Daar mag men trots op zijn. Het ondernemerschap is zeker in de periode vanaf de invoering van de Wet kinderopvang sterk verbeterd, maar vraagt nog aandacht. Voor een aanzienlijke groep zijn er nog de nodige stappen te zetten om de bedrijfsvoering te professionaliseren.

Bovenstaande cijfers dienen binnen deze context gelezen te worden. De kengetallen laten een kwetsbaarheid zien, maar zijn passend bij een sector met een maatschappelijk en ondernemend profiel.

Het Waarborgfonds bestaat in 2021 precies 25 jaar en draagt al sinds die tijd bij aan stabiliteit en inzicht. We zullen dat blijven doen.

Formuleblad kengetallen

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan in hoeverre een organisatie in staat is om aan haar langlopende verplichtingen te voldoen en om eventuele toekomstige verliezen op te vangen op een bepaald moment. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe beter. In het sectorrapport berekenen we dit als volgt:

$$\frac{(\text{Aansprakelijk vermogen} + \text{subsidiebijtelling} - \text{vordering deelneming/DGA}^* - \text{goodwill}) \times 100\%}{\text{Balanstotaal} - \text{goodwill} - \text{vordering deelneming/DGA}}$$

*Directeur Grootaandeelhouder

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft de verhouding weer tussen het resultaat en de omzet. Dit laat zien in hoeverre een organisatie in staat is om haar kosten zodanig te beheersen dat er een optimaal resultaat vanuit de gegenereerde omzet resteert. De berekening is als volgt:

$$\frac{\text{Toevoeging eigen vermogen} \times 100\%}{\text{Omzet} + \text{overige opbrengsten} + \text{subsidies}}$$

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate een organisatie aan haar kortlopende verplichtingen kan voldoen op een bepaald moment. Met andere woorden: heeft de organisatie voldoende werkkapitaal? De liquiditeitswaarde zou tenminste 1 moeten zijn. Dit wordt als volgt berekend:

$$\frac{\text{Vlottende activa} + \text{liquide middelen}}{\text{Vlottende passiva}}$$

Debiteurentermijn

Organisaties hanteren in de regel een betalingstermijn van 14 dagen. De debiteurentermijn geeft inzicht in het aantal dagen dat organisaties daadwerkelijk moeten wachten op betaling door de klant. Hoe korter de termijn, hoe beter voor de financiële positie van de organisatie. De berekening - op basis van de post 'debiteuren' uit de balans - is als volgt:

$$\frac{\text{Debiteuren} \times 365 \text{ dagen}}{\text{Totale baten}}$$

Aflossingscapaciteit

De aflossingscapaciteit is de financiële ruimte die een organisatie heeft om aan haar aflossingsverplichtingen te voldoen. De aflossingscapaciteit is berekend op basis van de toevoeging aan het eigen vermogen plus de afschrijvingen. De aflossingsverplichtingen zijn herleid uit de jaarrekeningen. Een groot aantal kinderopvangorganisaties neemt de aflossingen voor het komende boekjaar op onder de kortlopende schulden. Een uitkomst groter of gelijk aan 1 betekent dat een organisatie aan haar aflossingsverplichtingen kan voldoen. De berekening is als volgt:

$$\frac{\text{Aflossingscapaciteit}}{\text{Aflossingsverplichting}}$$

Colofon

Uitgave, redactie en vormgeving

Stichting Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang

Waarborgfondskinderopvang.nl

Info@waarborgfondskinderopvang.nl

Linkedin.com/company/waarborgfonds-kinderopvang

Facebook.com/waarborgfondsenkenniscentrumkinderopvang

Instagram.com/waarborgfondskinderopvang

In samenwerking met

Brancheorganisatie Kinderopvang

Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang

BOinK

Voor Werkende Ouders

Branchevereniging
**Maatschappelijke
Kinderopvang**

Foto credits

Foto voorkant
Sunny Studio

Foto pagina 8-9
XPS

Foto pagina 10
Jan Antonin

Foto achterkant
Sunny Studio

Waarborgfonds
& Kenniscentrum
Kinderopvang

Bedankt!